

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบผลของการปฏิสัมพันธ์แบบพหุคูณร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง และการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายทารก ต่อการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารกอายุ 5-7 เดือน ซึ่งผลการวิจัยที่พบสนับสนุนสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการอภิปรายผลการวิจัยกับสมมติฐานโดยละเอียดดังต่อไปนี้

จากสมมติฐานที่กล่าวไว้ว่า ทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบพหุคูณร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง บุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกาย และบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกแตกต่างกัน โดยที่

1. ทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบพหุคูณร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางภายหลังการทดลองมากกว่าบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก

2. ทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายภายหลังการทดลองมากกว่าบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก

3. ทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบพหุคูณร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางภายหลังการทดลองมากกว่าบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกาย

ผลการทดลองที่ได้สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของเวลาในการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารกอายุ 5-7 เดือน โดยใช้ ONE WAY ANOVA และ Newman Kuel Test ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. การปฏิสัมพันธ์แบบพหุคูณร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางนั้น ผู้ปฏิสัมพันธ์จะต้องพหุคูณ เปล่งเสียงให้ทารกได้ยิน แสดงสีหน้าและท่าทางต่าง ๆ เช่น ฮัม หัวเราะ เล่น รวมทั้งสบตาทารก แต่จะไม่สัมผัสร่างกายทารกเลย การปฏิสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวจะกระตุ้นการมองเห็นและการได้ยินของทารก อันจะสามารถส่งผลให้ทารกเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับผู้ปฏิสัมพันธ์ได้ (Walters and parke, 1965 อ้างถึงใน Peny, D.G. and Bussey, K., 1984: 53) และนอกจากนี้ Clarke-Stewart (1973: 5) ยังได้กล่าวไว้อีกด้วยว่า

การสบตากันระหว่างมารดาและทารกจะนำไปสู่ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดต่อมารดาของทารกด้วย ดังนั้นภายหลังจากที่ได้ทำการทดลองปฏิสัมพันธ์แบบพหุคุษร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางกับทารก เป็นเวลา 4 สัปดาห์แล้ว ทารกจึงมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ ปฏิสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าว โดยการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์แบบพหุคุษ ร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางด้วยเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 376.67 วินาที

2. การปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายทารก ซึ่งผู้ปฏิสัมพันธ์จะต้องอุ้ม กอด ตบกัน ลูบผิวทวนบางส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทารก แต่จะไม่ส่งเสียงใด ๆ ให้ทารกได้ยิน รวมทั้งไม่ สบตาทารกนั้นเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่มีการกระตุ้นระบบประสาทสัมผัสบริเวณผิวทวนซึ่ง Ainsworth et al. (1971)(อ้างถึงใน Clarke-Stewart, 1973: 2) และ Peny, D.G. and Bussey, K. (1984: 52-53)กล่าวไว้ตรงกันว่า การสัมผัสร่างกายทารกด้วยความนุ่มนวล ป้อย ๆ จะทำให้ทารกเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับผู้สัมผัสได้ และจากผลการทดลองพบว่า ทารกแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกาย ด้วยเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 154.30 วินาที แสดงให้เห็นว่าทารกมีแนวโน้มที่จะเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ ปฏิสัมพันธ์กับทารกแบบสัมผัสร่างกายเช่นเดียวกัน

3. การไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก บุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกจะต้อง นิ่งเฉย ๆ ไม่ส่งเสียง ไม่มองหน้า รวมทั้งไม่สัมผัสร่างกายทารกเลย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การปฏิสัมพันธ์กับทารกในลักษณะนี้ไม่มีการกระตุ้นระบบประสาทส่วนใดของทารกเลย จึงไม่ ทำให้ทารกเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อดูจากเวลาเฉลี่ยพบว่า มี เวลาเฉลี่ยของการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารกต่อบุคคลที่ไม่มีการตอบสนองใด ๆ ต่อทารกเท่ากับ 43.70 วินาที จะเห็นได้ว่ามีคะแนนน้อยมาก ซึ่งการที่ทารกมีพฤติกรรมผูก พันใกล้ชิดกับบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกนั้นอาจเป็นเพราะ ในแต่ละวันที่ทำการทดลอง ทารกจะได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ทุกครั้งเป็นเวลา 4 สัปดาห์ จึงเป็นเหตุ ให้ทารกเกิดความคุ้นเคยและแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลผู้นั้นได้ นอกจากนี้ยังอาจ เนื่องจากทารกยังมีกล้ามเนื้อขาไม่แข็งแรงพอที่จะบังคับรถที่มีล้อเลื่อนให้เคลื่อนไหวไปตาม ทิศทางที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว จึงทำให้มีการเคลื่อนไหวเข้าไปในบริเวณใกล้ ชิดของบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ได้ ซึ่งเมื่อดูจากคะแนนการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิด ของทารกแต่ละคนต่อบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก(ดูในภาคผนวก ช)แล้วจะเห็นได้ว่า มีคะแนนน้อยมาก นั่นก็คือทารกแต่ละคนใช้เวลาอยู่กับบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกสั้น มากนั่นเอง

จากเหตุผลทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการปฏิบัติสัมพันธ์แบบพุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางสามารถทำให้ทารกมีแนวโน้มที่จะเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดขึ้นได้ด้วยการกระตุ้นการมองเห็นและการได้ยินของทารก และการปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารกก็สามารถทำให้ทารกมีแนวโน้มที่จะเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดได้ด้วยการกระตุ้นระบบประสาทสัมผัสบริเวณผิวหนัง ส่วนการไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกมีแนวโน้มที่จะทำให้ทารกเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดได้น้อยมากจนแทบไม่เกิดเลย ทั้งนี้เนื่องมาจากการไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกไม่มีการกระตุ้นระบบประสาทส่วนใดของทารกเลย จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติสัมพันธ์ทั้ง 3 แบบ ทำให้เกิดการกระตุ้นที่แตกต่างกันออกไป จึงเป็นเหตุให้ผลการทดลองที่ได้พบว่าทารกแสดงพฤติกรรมกรเข้าใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบพุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง บุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารก และบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 คู่ และด้วยเหตุผลที่ว่าการปฏิบัติสัมพันธ์แบบพุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางมีการกระตุ้นการมองเห็นและการได้ยิน การปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารกมีการกระตุ้นประสาทสัมผัสบริเวณผิวหนัง ส่วนการไม่ตอบสนองใด ๆ ไม่มีการกระตุ้นใด ๆ นี้เอง จึงทำให้ผลการทดลองที่ได้พบว่าทารกจะแสดงพฤติกรรมกรเข้าใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบพุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง และบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารกมากกว่าบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1.1 และ 1.2 ที่กล่าวว่าทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบพุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางและบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารกมากกว่าบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก

ในเรื่องนี้ Roedell, W.C. & Slaby, R.G. (1977) ได้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้คือ เปรียบเทียบการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารกต่อบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์ 3 แบบคือ พุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง สัมผัสสร้างกายทารก และไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก ซึ่งผลการศึกษาพบว่าทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบพุดคุยร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางมากกว่าบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารก ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1.1 แต่พบว่าทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อทารกมากกว่าบุคคลที่ปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารก ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 1.2 และงานวิจัยที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้คือ งานของ Anisfield, E., Casper, V.; Nozyce, M. and Cunningham, N. (1990: 1617-1627) ที่ทำการศึกษาผลของการปฏิบัติสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารก ต่อการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารก และพบว่าทารกที่มารดา

สัมผัสร่างกายทารกบ่อย ๆ จะสามารถพัฒนาความผูกพันใกล้ชิดแบบมั่นคงได้มากกว่ามารดาที่สัมผัสร่างกายทารกน้อย

จากเหตุผลและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การปฏิสัมพันธ์ที่มีการกระตุ้นประสาทสัมผัสด้านการมองเห็น การได้ยิน และประสาทรับสัมผัสอื่น ๆ จะส่งผลให้ทารกมีแนวโน้มที่จะเกิดความผูกพันใกล้ชิดกับผู้ปฏิสัมพันธ์ได้มากกว่าการไม่กระตุ้นใด ๆ ต่อทารกเลย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าจากผลการวิจัยพบว่า การปฏิสัมพันธ์ที่กระตุ้นประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นและการได้ยิน(การปฏิสัมพันธ์แบบพูดคุยพร้อมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง) จะกระตุ้นให้ทารกมีแนวโน้มที่จะเกิดความผูกพันใกล้ชิดได้มากกว่าการกระตุ้นประสาทสัมผัส(การปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกาย) โดยจะเห็นได้จากตารางที่ 1 ตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ซึ่งพบว่าเวลาในการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารก ที่แสดงต่อบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบพูดคุยพร้อมกับแสดงสีหน้าและท่าทางนั้น มากกว่าเวลาที่แสดงต่อบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายทารกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยที่เวลาเฉลี่ยในการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารก ต่อบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบพูดคุยพร้อมกับแสดงสีหน้าและท่าทางเท่ากับ 376.67 วินาที และเวลาเฉลี่ยในการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารกต่อบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายทารกเท่ากับ 154.30 วินาที ซึ่งผลการทดลองที่ได้นี้อสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hagan, G.M. and McIntire, R.W. (1972: 201-209) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปล่งเสียงอ้อแอ้ของทารกต่อผู้เลี้ยงดู (ซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดประเภทหนึ่ง)ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับทารกรูปแบบต่าง ๆ พบว่าการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลให้ทารกเปล่งเสียงอ้อแอ้มากที่สุดได้แก่ การที่ผู้เลี้ยงดูปฏิสัมพันธ์ในลักษณะเลียนเสียงทารก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Roedell, W.C. and Slaby, R.G. (1977: 266-273) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบพูดคุยพร้อมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง และการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายทารกต่อการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารก และผลการศึกษาพบว่าทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดต่อบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์แบบพูดคุยพร้อมกับแสดงสีหน้าและท่าทางมากกว่าบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกายทารกเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้อธิบายได้ด้วยแนวคิดของ Walters and Parke (1965) (อ้างถึงใน Peny, D.G. and Bussey, K., 1984: 53) ที่กล่าวว่า การกระตุ้นการมองเห็น

และการได้ยิน (การปฏิสัมพันธ์แบบพหุคุษร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทาง) มีบทบาทสำคัญต่อการสร้าง ความผูกพันใกล้ชิดของทารกมากกว่าการกระตุ้นประสาทสัมผัสบริเวณผิวหนัง (การปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารก) ซึ่งทฤษฎีของ Cairns ได้กล่าวถึงสาเหตุไว้ว่าทารกจะเกิดความ รู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยกับตนเอง โดยผ่านทาง การมองเห็น และการได้ยิน (Peny, D.G. and Bussey, K., 1984: 54) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผลการวิจัย ที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.3 ที่กล่าวว่า ทารกจะแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคล ที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบพหุคุษร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางมากกว่าบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารก

การที่ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1.3 นี้ แสดงให้เห็นว่าการปฏิสัมพันธ์แบบพหุคุษร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางนั้น มีบทบาทสำคัญในการสร้างความผูกพันใกล้ชิดให้เกิดขึ้นกับทารกมากกว่าการปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสสร้างกายทารก

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนการแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดของทารกเป็นรายบุคคลแล้ว (ภาคผนวก ช) พบว่า มีทารกจำนวน 7 รายที่ไม่แสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับผู้ปฏิสัมพันธ์คนใดเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทารกแต่ละคนมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ทารก 7 รายนี้อาจจัดอยู่ในกลุ่ม (Difficult Child) ซึ่งทารกในกลุ่มนี้จะ เป็นทารกที่เลี้ยงยาก และยากแก่การที่ผู้เลี้ยงดูจะสร้างความสัมพันธ์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น นอกจากนี้อาจเนื่องมาจาก ลักษณะการเลี้ยงดูที่ทำให้ทารกไม่มีโอกาสได้พบปะหรือมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำให้ทารกเนื่องจากมารดาของทารกกลุ่มนี้เป็นแม่บ้าน จึงเป็นเหตุให้ทารกไม่คุ้นเคยกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงทำให้ยากแก่การสร้าง ความสัมพันธ์กับทารกในเวลาอันสั้นได้เช่นเดียวกัน และมีทารก 1 รายใน 7 รายนี้ที่ขณะทำการทดลองปฏิสัมพันธ์มีการตอบสนองที่ดีมาก กล่าวคือมีการยิ้ม เล่น และพยายามเข้าหาผู้ปฏิสัมพันธ์ แต่ในช่วงเวลาที่ทำการวัดพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดทารกมีอาการป่วย จึงทำให้อยู่ในภาวะอารมณ์ที่ไม่พร้อม และระยะเวลาเพียง 4 สัปดาห์ก็ยังไม่เพียงพอที่จะ ทำให้ทารกเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับผู้ปฏิสัมพันธ์ได้มากกว่ามารดาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่ทารกเจ็บป่วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อขจัดปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลออก โดยการให้ทารกทุกคนได้รับการทดลองที่เหมือนกัน แล้วดูผลจากคะแนนรวมของทารกทุกคน แล้ว ผลการทดลองที่ได้ก็พบว่าทารกแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์แบบพหุคุษ

ร่วมกับแสดงสีหน้าและท่าทางมากกว่าบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์แบบสัมผัสร่างกาย และมากกว่าบุคคล
ที่ไม่ตอบสนองใด ๆ ต่อการก และยิ่งแสดงพฤติกรรมผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบ
สัมผัสร่างกายทาร์กมากกว่าบุคคลที่ไม่ตอบสนองใด ๆ อีกด้วย ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานทุกข้อที่ผู้
วิจัยได้ตั้งไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย